

Heiki Vilep

UNE-MATI AJAB UDUJUTTU

Näärisokk

„Tere, Madli!” Une-Mati naeratas laialt ja hüpitas end Madli voodiservale istuma. Ta oli silmnähtavalt elevil.

„Noh, mis sa rõõmustad?” küsis Madli. „Särad nagu pühademuna kohe!”

„Just nimelt,” kiitis Une-Mati takka, „pühad ongi ju varsti käes! Jõulud, noh!”

„Jeekim, sinna on ju nii palju aega veel!”

„Kus ta siis palju on, kui ma nägin juba Jõuluvana ennast metsateel vantsimas. Kingikott lotendas seljas küll tühjalt, aga see-eest lohises Näärisokk nõõripidi taga.”

„Näärisokk? See on see tegelane vanade eestlaste muinasjuttudest?”

„Ma kardan, et see oli ikka päris sokk. Selline villane sokk, mis jalga käib.”

„Mis asja sa ajad!” tõrjus Madli. „Sokk on ju sarvedega lammas!”

„Äkki oli lihtsalt nii ära nälginud, et oli sokiks kokku kuivanud? Sa mõtle, kui palju aastaid enam Näärisokku nähtud pole! Ainult Jõuluvana ja Jõuluvana... Vaesel sokul läksid närvid läbi ja keegi ei söötnud ka enam ja niimoodi kuivaski ta sokiks kokku. Ilus villane sokk oli. Kurbade silmade ja lühikese sabajupiga.”

„Ja miks see Jõuluvana teda siis enda järel lohistas?”

„Paljugi mis. Praegusel ajal tahavad ju kõik igasugu asju – nutitelefone, elektritõukerattaid, arvuteid, mängukonsoole... Paar hullu olevat isegi lennukit soovinud! Ju

siis keegi tahtis Näärisokku. Mõni vanem inimene vast. Selline, kes veel mäletab, mis see päris Näärisokk on.”

„Noh, ja nüüd saab siis sellise niru... Ootab sokku ja saab soki...” Madli kujutas pettunud vanainimest ette ja muutus natuke kurvaks.

„Tead,” ütles ta korraga, „me söödame selle soki jälle sokuks! Näärisokuks!”

Une-Mati, kes oli ka pisut nukraks jäänud, vaatas Madlit lootusrikkalt. Madli hüppas voodist välja ja pani end kiiresti riidesse.

„Lähme!”

„Kuhu?” ei saanud Une-Mati kohe aru.

„Toome selle Näärisoku ära! Või, noh, Näärisoki, või mis ta nüüd praegu täpselt ongi...”

Une-Mati libistas end voodist põrandale, võttis Madlil kätest kinni ja kamandas:

„Silmad kinni!”

Madli tegi nagu kästud ja hetke pärast olid nad metsavahel. Nende ees astus Jõuluvana, tühi kott seljas ja Näärisokk nõõriga järel.

„Jõuluvana!” hõikas Madli. „Jõuluvana, ae!”

Jõuluvana seisatas ja pöördus nende poole.

„Mul pole veel kingitusi varutud,” teatas ta habet siludes. „Kirjutage mulle oma kingisoov ja riputage see raekojaplatsile kuuse otsa!”

„Ega ma sellepärast,” seletas Madli, „ma tahaksin Näärisokku enda juurde võtta. Annaksin talle süüa ja jõuludeks oleks ta jälle vormis.”

„Ah nii on lood?” Jõuluvana tuju läks kohe päris heaks. „Ole lahke, kallid laps!”

Ta tõstis kurbade silmadega soki nõõripidi üles ja ulatas Madlile.

„Ta on tõesti pisut nälginud ja õnnetu. Loodan, et sul õnnestub talle elu sisse puhuda.”

Madli võttis soki hellalt vastu, silitas teda paar korda ja peitis siis põue. Nad lehvitasid veel Jõuluvanale järele ja Une-Mati võlus seejärel kõik kolm õnnelikult Madli tuppaga tagasi. Madli võttis ruttu riided seljast ja tõi köögist kaukesega piima. Sokk ukerdas kausini ja rüüpas luristades kohe poole piimast ära. Ta matsutas mõnuga ja tõi esile korraliku pika krooksu. Teise sõõmuga sai kauss tühjaks.

„Veel!” nõudis sokk. Madli tõi veel. Sedapuhku tühjenes kauss ühe sõõmuga ja Madlile tundus, et sokk oleks nagu pisut kaalus juurde võtnud.

„Too talle ikka korralik kauss!” õpetas Une-Mati.

Madli tõigi suurema kausi ja valas sinna kogu piima, mis ta külmpapist leidis. Sokk muudkui jõi ja luristas. Mõne hetkega oli kauss tühi ja sokk nõudis uut.

„Mul pole enam piima!” ahastas Madli. Ta vedas nüüd

sokile-sokule ette kõike, mis ta külmpapist leidis – sülti, sinki, viinereid ja vorsti. Sokk pistis kõik pintslisse. Nüüd tegi ta juba nii krooksu kui puuksu ja muudkui kasvas suuremaks. Lõpuks seisis toas täies elusuuruses Näärisokk. Lokkis kasuka ja sarvedega.

„Ma tänan sind, kallid lapsed!” ütles sokk ja istus tugi-tooli. „Head uut aastat! Tüdrukud mehele, kanad munele, lammastele kaksikud talled, hobustele täkust varsad! Köki-möki, köki-möki, valleraa!”

Une-Mati ja Madli vaatasid teineteisele otsa ja ei osanud midagi öelda. Siis otsustas sokk end veidi sirutada ja kappas lustiliselt ringi. Sõrgade plaginal tuiskas ta toast tupp, jätmata vahele kööki ja koridori. Kui järg ema ja isa magamistuppa jõudis, läks lahti tõeline hullumaja. Peagi ajas isa sokku harjaga taga ja ema kiljus tooli peal.

„Appi! Oinad elutoas!”

Une-Mati kargas lõpuks Näärisokule selga ja korraga olid nad kadunud.

Ema ja isa ei saanud millestki aru. Nad piilusid Madli tuppa, aga Madli magas juba magusasti. Või vähemalt tegi nagu ta magaks. Või oli see kõik hoopis Madli unes? Mine võta nüüd tagantjäre kiinni...

Aga Une-Mati ratsutas Näärisoku seljas mööda metsateed ja peagi jõudis ta Jõuluvanale järele. Ja nii nad seal kolmekesi läksid – Une-Mati Näärisoku seljas ees ja Jõuluvana rahulikult vantsides järel. Eks nad läksid vist lastele kingitusi varuma. Kolm habemikku.

Käbi ei kuku

„Ei ole teil ka kerge!” arvas Une-Mati ja näppis väikest kuuske, mis Madli toas laual ilutses. Kuusel olid vilkuvad lambid küljes ja Une-Mati nägu värvus nende valgel kord roheliseks, kord punaseks.

„Miks meil siis kerge ei ole?” küsis Madli ja kohendas patja.

„Teil on sellised imelikud rahvalikud ütlemised, mis üldse ei tööta,” seletas Une-Mati. “Kuula: käbi ei kuku kännust kaugele.”

“Nojah,” nõustus Madli, “ei kuku ju?”

„Vaata, mul oli kuuske vaja. Meil seal Unedemaal on kõik kuused sellised imelikud – üks on roosa, teine säten-dab ja kolmanda otsas istuvad mingid tundmatud värvili-sed linnud. Unedemaa, ühesõnaga. Normaalselt rohelist ja kohevat jõulukuuske naljalt ei leia!”

„Ja sina tulid siis pärismaailma kuuse järele?”

„Just.” Une-Mati kratsis häälekalt pead ja jätkas:

„Istusin siis korraks kuuse alla maha ja kujutad sa ette – käbi kukub mulle otse pähe! Müraki!”

“Noh ja siis?” Madli vaatas Une-Matit ja sai nüüd aru, miks too pead kratsis.

“Siis kukkus veel üks!”

“Ja millega sa rahul ei ole?” küsis Madli.

“Kändu ei olnud! Mitte kusagil ei olnud mitte ühtegi kändu! Kuidas saab käbi kukkuda kännu lähedale, kui kändu ei ole? Ah?”

„Tõepoolest,” jäi ka Madli mõttesse. „Ja mida sa siis tegid? Ootasid kolmanda käbi kukkumist?”

„Ma saagisin kuuse maha,” ütles Une-Mati. „Niikui kuuse maha saagisin, oli kohe käänd olemas.”

„Noh, aga siis on ju kõik korras?” arvas Madli.

„Mismoodi?” Une-Mati tõstis käed justkui paluvalt üles. „Tule taevas appi!”

„Noh, mis nüüd lahti?” imestas Madli.

„Nüüd ei kukkunud enam ühtegi käbi! Sest kuuske enam polnud! Käänd oli, aga kuuske polnud! Kustkohast need käbid siis kukkuma pidid?”

„Jajaa,” nõustus Madli.

„Ma siis astusin kodu poole, kuusk järel lohisemas ja korraga kukkus mulle jälle käbi pähe!”

„Issver,” vangutas Madli pead, „tead, mida see tähendab?”

„Noh?”

„See tähendab seda, et sina ise oledki käänd!” Madli itsitas vaikselt pihku ja Une-Mati näos vahetus imestus solvumisega.

„Mina? Käänd?”

„Noojah,” seletas Madli, „sa oled lihtsalt nii vana, et kuused peavad sind kännuks.”

„Seda ma sinust küll ei oleks oodanud!” teatas Une-Mati ja puged solvunult voodi alla.

„Mis sa seal teed?” uuris Madli.

„Püüan juuri alla kasvatada!”

„Juuri alla kasvatada?” imestas Madli.

„Juuri, jah! Ühel korralikul kännul on ju juured all.”

Madli ronis voodist välja ja heitis kõhuli maha, et paremini näha.

„Issver, sul ongi juba juured all!” Une-Mati oli nüüd käänd mis käänd ja ainult tutiga müts reetis tema tegelikku isikut.

„Teeme nii, et sina hakkad nüüd käbiks ja kukud voodi pealt maha, minu kõrvale!” tegi Une-Mati ettepaneku.

„Ei!” vaidles Madli vastu. „Me võime ju käbi ja kändu mängida ka nii, et me ei muutu päris käbiks ja kännuks! Ja tegelikult see rahvalik ütlemine ongi nii mõeldud, et lapsed on oma vanemate moodi. Onju?”

„Võimalik,” leidis ka Une-Mati ja ronis voodi alt välja. „Tead, ma võin sellega isegi leppida, et mind kännuks kut-
sutakse.” Ta ronis jalutsisse ja tõstis sõrme püsti.

„Aga kust need käbid ikkagi tulevad, kui on paljas känd ja puud selle otsas pole? Ah?”

Äpp ja Tsipp

„Tere, Madli! Tead, ma tegin su nime tsipake pikemaks. Nüüd on see Madilatildala.”

„Kõlab päris ilusasti, aga mulle meeldib minu lühike nimi ka,” arvas Madli.

„Noojah. Aga sa mõtle, kui peaksid näiteks kusagile mingisugust arvutiparooli välja mõtlema. Sõnas „Madli” on ainult viis tähte! Selle parooliga saavad häkkerid hommikusöögi kõrvalt naksti hakkama. Aga kui paned parooliks näiteks „Madilatildala289456302392764@£€une-mati-eri”, siis võivad häkkerid eluaeg higistada, aga sinu paroolist nad jagu ei saa.”

„Tead, sul vist võib isegi õigus olla,” leidis Madli pärast lühikest mõtlemist, „aga see sinu pakutud parool on ikka liiga pikk. Ja miks sa üldse minu paroolide pärast muretsed?”

„Ah, tead, mul on siin mõned sõbrad, kes on nende arvuti-viirustega hädas olnud. Ma siis mõtlesin, et hoiataks sind ka...”

„Ja kes need sinu sõbrad on?” uuris Madli.

„Äpp ja Tsipp,” vastas Une-Mati. „Nad olid lahedad tegelased ja nad elavadki arvutis.”

„Kuidas saab arvutis elada?” imestas Madli.

„Noh, sest neid on näha ainult arvutiekraanil. Ja kuna neil pole jalgu ega käsi, isegi keha ei ole, siis kutsutakse neid virtuaalseteks. Virtuaalne tähendab seda, kui sind arvutiekraanil näeb, aga süüa ei saa.”

„Ahsoo,” sai Madli nüüd aru. Ta oli vend Villiami kõrvalt natuke arvutit tundma õppinud ja loomulikult oli tal ka

nutitelefon, milles äpid täitsa olemas. Ta teadis isegi seda, et Tsipp (tegelikult kirjutati „zip”) on nagu kohver, kuhu saab palju faile sisse pakkida.

„Nii, mis nende Äpi ja Tsipiga siis juhtus? Sa pidid midagi paroolidest ja viirustest rääkima!”

„Õige!” Une-Mati viskas end harjumuspäraselt voodijalutsisse selili ja hakkas jutustama.

„Ühel ilusal päeval, kui Äpp ja Tsipp mõnusalt helesinise ekraanivalguse käes peesitasid, tuli neile internetist külla viiruseuss Trojan.

„Tere! Mina olen Trojan,” tervitas viiruseuss Äppi ja Tsippi.

„Uhke nimi!” kiitis Äpp.

„Ussi kohta liigagi uhke!” arvas Tsipp.

„Kas sina oledki see uss, kes poogib ennast teistele sappa ja sunnib lollusi tegema?” uuris Äpp.

„Jah,” nõustus Trojan. „Maru vahva on näha, kuidas mõni äpp hakkab vales kohas ilma käskimata tööle või kuidas mõni arvutiprogramm muutub nii aeglaseks, et jooksub arvuti kokku.”

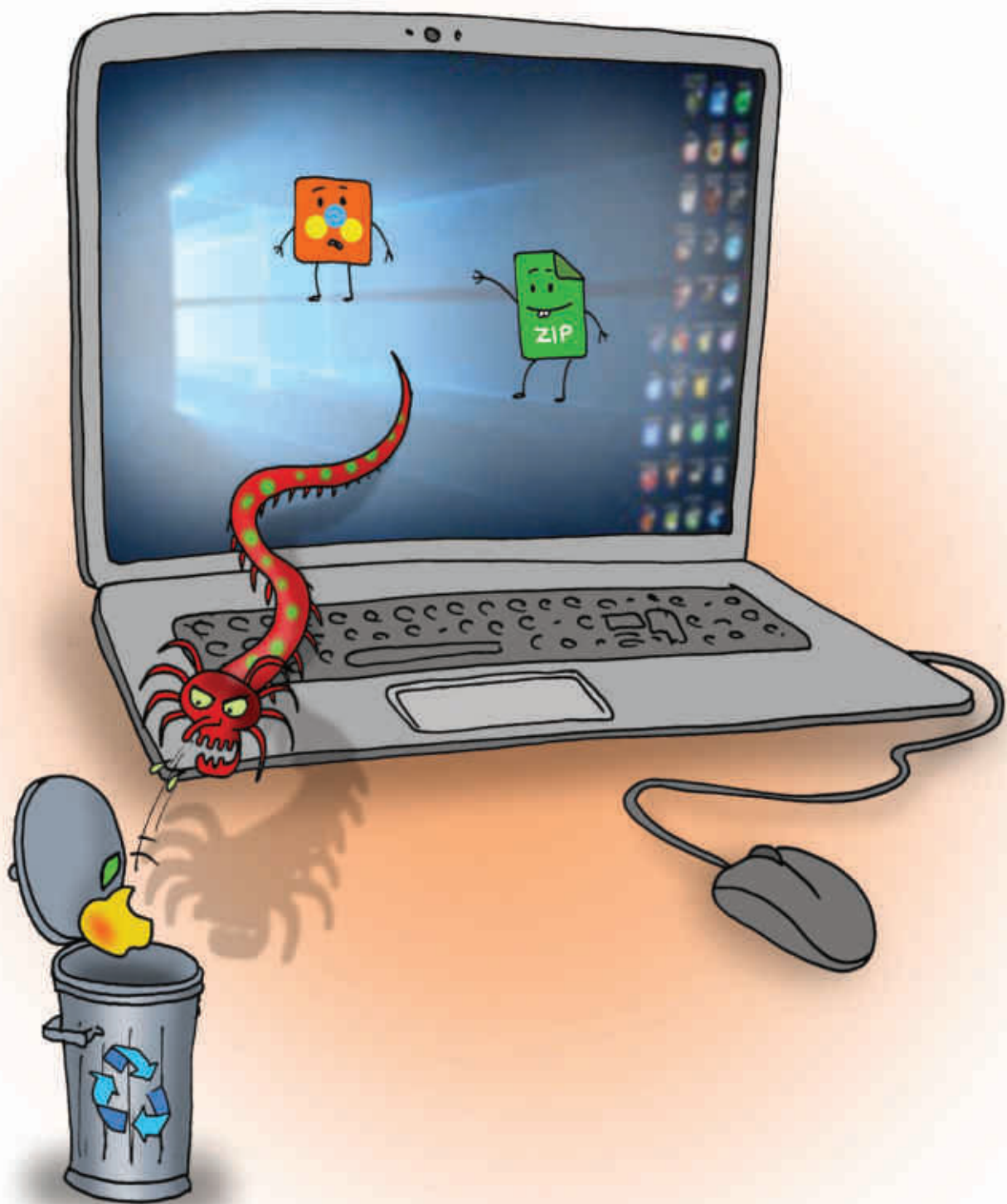
„Sa oled siis ju ehtne tropp!” arvas Tsipp.

„Pidur!” lisas Äpp.

„Heal lapsel mitu nime!” naeris viiruseuss ja haakis end Äpile külge.

Tsipp tõttas sõbrale appi. Ta tiris ussi sabast nii kuis jõudis, aga see ei lasknud Äpist lahti.

„Helista hädaabisse!” palus Äpp. Tsipp helistaski ussi-tõrjuja Kasperskile. Kasperski vastas, et tal pole aega mingite väikeste ussidega tegelemiseks, kuna on oma raha ülelugemisega väga ametis. Ta arvas veel, et Äpil ja Tsipil pole nii palju rahagi, et tema poole pöörduda. Oma väljakutse hinnaks ütles ta olevat 52 eurot. Tsipp pani toru ära.

Uss aga rippus Äpi küljes ja narris sõpru nõmedate lauludega. Vahepeal naeris lollakalt ja vahepeal näitas keelt, ise sealjuures lõbusalt vingerdades. Äpp ei saanud üldse liikuda.

Korraga tuli Tsipile mõte.

„Kuule, Äpp!”

„Noh?”

„Kas ussid õuna armastavad?”

„Väga,” teadis Äpp.

Tsipp ronis ühte kausta arvutiekraanil ja tõi sealt välja pildi, millel oli kujutatud õun. Ilus õun, millest oli tükk ära hammustatud.

„Näe,” näitas Tsipp pilti uss Trojanile.

Trojani silmad hakkasid kohe pöörlema ja tema suu jooksis vett. Ta lasi Äpist lahti ja vingerdas õuna suunas. Tsipp viskas õuna prügikasti ja Trojan hüppas sellele järele.

Tsipp tühjendas prügikasti ja naeratas rahulolevalt. Äpp kallistas Tsippi ja nad peesitasid helesinise ekraanivalguse käes mõnusasti edasi.

Ja kui nad veel kustutatud ei ole, siis peesitavad nad seal tänapäevani.”

Une-Mati ohkas kohe sellise ilusa lõpu peale.

„Kuule, see oli päris lahe jutt!” kiitis Madli. „Aga mis see minu pikk parool siia puutub?”

„Vaata, kui sa paned igale poole lühikese parooli, siis on su arvuti varsti nagu ussitanud õun!” tegi Une-Mati lühikese kokkuvõtte.

„Ahsoo,” võttis Madli teadmiseks. „Et nagu ussitanud õun...”

„Just!” kinnitas Une-Mati, võttis kotist õuna ja hammustas mehise suutäie. „Näed? Usse ei ole?”

„Kas sul on õunal pikk parool peal?” küsis Madli.

Une-Mati lõi käega ja tahtis uuesti hammustada, aga jäi suu lahti õuna vahtima. Õuna seest jõllitas talle vastu väike valge ussike.

Robot Ruudi

Une-Mati loivas sedapuhku kohale mõmisedes.

„Mis sul nüüd häda on?” küsis Madli.

„Ma olen robot,” vastas Une-Mati.

„Miks sa siis täna robot oled?” naeris Madli.

„Sest mulle meeldib mõmiseda. Täpselt nagu ühele mu tuttavale robotile. „Mõmm-mõmm-mõmm...”

„Kuule, jäta järgi!” nõudis Madli. „Mul tuleb niimoodi uni enne peale, kui su unejutu ära kuulan.”

„Udujutu,” parandas Une-Mati, „udujutu! Mõmm-

mõmm-mõmm...”

Järsku muutis Une-Mati oma häälightsusi. Ta haaras voodist ja väristas seda, nagu oleks ta elektrit saanud.

„Surr, surr, surr...” Madli oli korraks kohe päris ehmunud.

„Une-Mati! Mis sinuga lahti on?”

„Mõmm-mõmm-mõmm...” Une-Mati ronis mõmisedes voodisse ja jäi korraga vait.

„Noh?” vaatas Madli talle küsivalt otsa.

„Mu tänane lugu on tegelikult natuke kurb,” lausus Une-Mati ohates.

„Ei saa olla,” muigas Madli, „sul pole seda kurbuse-soolikatki olemas!”

„Oeh,” alustas Une-Mati. „Kui sa vaid teaksid, kui kurb mõni asi võib olla.”

„No räägi pealegi, ma püüan ellu jääda!”

„Just nimelt,” noogutas Une-Mati aeglaselt pead, „ellu jääda...” Ta heitis külili, sättis käe pea alla toeks ja alustas:

„Mul oli kord sõber. Ta oli robot. Nimeks oli tal Ruudi. Ruudi oli juba vana ja ta kruvid logisesid pisut, aga kunagi ammu oli ta olnud majapidamises tähtis nina. Ta oskas põrandaid pesta ja riiulitelt tolmu võtta. Veel oskas ta muinasjutte vesta ja peaaegu kõikidele küsimustele vastata.”

„Kuule, ta oli siis täpselt nagu sina!” arvas Madli.

„Noh, kui sa nii ütled. Ainult et Ruudi oli robot. Ma nüüd jätkan, kui tohib?”

Madli tegi liigutuse, nagu tõmbaks endal suu lukku.

„Nonii. Elas siis Ruudi oma töökat elu, kuni ühel heal päeval tuli välja uus mudel ja Ruudit ei vajatud enam. Ta unustati lihtsalt külmkapi kõrvale nurka istuma ja kõik. Ruudi istus ja istus ja harjus lõpuks külmkapi surinaga nii-võrd ära, et ei tahtnudki enam elult muud, kui külmkapi

surinat. Pikapeale hakkas Ruudi külmkappi oma suurimaks sõbraks pidama. Külmkapi nimeks oli Kusti, muide.”

„Issver, kes paneb külmkapile nime?” imestas Madli.

„Ju siis robotid panevad,” arvas Une-Mati. „Kusti oskas nii mõnusasti suriseda, et Ruudile tuli suur rahu sisse. Ööd ja päevad istus ta Kusti kõrval tukkudes ja unistades. Vahel õlitas ta oma kriuksuma kippuvaid liigeseid. Kusti muudkui surises ja Ruudi mõmises vaikselt kaasa. Kui Ruudi kurk karedaks muutus, valas ta õli kurku ja mõmises jälle edasi.”

„Kuule, kas nad midagi tegid ka, või ainult surisesid ja mõmisesid?” küsis Madli rahutuks muutudes.

„Oota nüüd!” manitses Une-Mati, „las ma räägin loo ära!”

„Mõmm-mõmm-mõmm... Surrr, surrr, surrr...” tegi Madli järgi.

„Just,” kiitis Une-Mati takka ja jätkas:

„Möödusid päevad, kuud, aastad. Ümberringi kilkasid lapsed. Lapsed kasvasid suureks ja siis kilkasid edasi nende lapsed. Kusti aina surises ja Ruudi mõmises. Vahepeal kolisid elanikud välja ja tulid uued. Tehnika muutus uuemaks ja moodsamaks – tulid kokkuvolditavad telefonid ja väga õhukesed televiisorid, mida sai rulli keerata. Üldse muutus kõik ümberringi kuidagi väga õhukeseks.”

„Noh, meil on siin ka varsti see aeg käes,” mainis Madli vahele.

„On-on,” nõustus Une-Mati ja ei lasknud end segada.

„Ühel päeval tõsteti Ruudi ja Kusti keldrisse. Nad olid nüüd täiesti tarbetu vanaraud. Mõne aja pärast avastas Ruudi, et Kusti oli kuidagi liiga kaua vait olnud. Ta otsis seinas pistiku ja torkas Kusti juhtme sinna sisse. Kusti surises jälle. Ja Ruudi sai taas mõmiseda ja unistada. Nüüd

pidi Ruudi endale juba päris palju õli sisse valama, sest tema kurk kippus korralikult roostetama. Riiulitel õnneks veel õli leidus.

Väljas käis vahepeal sõda. Pommid plahvatasid ja lennukid lendasid edasi-tagasi. Keldrisse kostis ära tankiroomikute klõbinat ja relvade tärinat. Aeg-ajalt sadas laest krohvi.

Kusti aga muudkui surises ja Ruudi mõmises. Ühel hommikul kostis ülalt jälle laste kilkeid. See oli ilus sügis-hommik. Kusti jäi sel hommikul vait. Seekord lõplikult. Ruudil ei olnud nüüd enam kellegi surina saatel mõmiseda. Õli oli ka otsa saanud. Unistused samuti.

Ruudi ohkas pikalt ja viskas vedru välja.”

Madli ja Une-Mati olid nüüd mõlemad päris tükk aega vait. Siis pööras Madli end külili ja püüdis märkamatu silmanurgast pisarat ära pühkida.

Une-Mati tõusis, et lahkuda. Ta kohendas vaikides särki ja tegi korruga lendava vedru häält:

„Pinn!”

Roosi

Une-Mati hiilis uksest sisse ja peitis end voodi alla.

„Mis nüüd?” imestas Madli. „Kas keegi jälitab sind?”

„Jah,” sosistas Une-Mati. „Sinu majas elab vaim.”

„Mida?” Madli ei uskunud oma kõrvu. „Vaim? Minu majas?”

„Ära nii kõvasti räägi! Ta võib sind kuulda ja siis tuleb siia meid kollitama.”

„Aga vaime pole ju olemas!” oli Madli kindel.

„Sinu pööningul igatahes istub praegu üks ja vahib aknast välja,” oli Une-Mati veendunud.

„Mis sa plärad!” ütles Madli ja tõusis voodist. „Lähme ja vaatame seda vaimu!” Ta otsis öökapi sahtlist taskulambi ja pani sussid jalga. Koos hiilisid nad pööningutrepist üles ja avasid kriuksuva ukse. Ninna löi tolmu ja vanade asjade lõhn. Une-Mati piilus Madli põlve tagant akna poole ja näitas siis näpuga:

„Näe, seal!” Ja tõepoolest! Oligi vaim!

„Mis su nimi on?” küsis Madli.

„Roosi,” vastas vaim tüdruku häälega. „Mis siis?”

„Mida sa teed siin, Roosi?” uuris Madli.

„Romaani kirjutan,” vastas Roosi.

„Millest?” küsis Madli.

„Armastusest,” seletas Roosi. „Armastusest ja igatsusest.”

Madli ei osanud selle peale midagi kosta. Une-Mati astus nüüd uksest päris sisse ja püüdis ka vestlusest osa võtta.

„Kas sul pime ei ole?”

Vaim liugles tolmusele diivanile istuma ja korruga hakkas vana põrandalamp tema kõrval hõõguma. Valgus muutus järjest heledamaks ja lõpuks oli pööningul päris valge. Alles nüüd panid Madli ja Une-Mati tähele, et lambil ei olnudki juheta taga.

„Kuidas sa seda teed?” küsis Madli.

„Ma teen palju asju, millele inimesed seletust ei tea,” naeratas Roosi. Tema ees seisis diivanilaud, millel oli alles ainult üks jalg, mis aga ometi püsti püsis.

„Lahe!” imetles Madli. Une-Mati oli kuidagi vaikne, sest talle oli Roosi kohe meeldima hakanud ja ta ei tahtnud ülearu palju rääkida, et mitte rumal välja näha.

„Millega sa siin tegeled, kui parasjagu romaani ei kirjuta?” tegi ka Une-Mati lõpuks suu lahti.

„Ma kuulan kella tiksumist, nopin teki pealt tupse, uurin varbavahesid ja unistan. Ma unistan palju.” Roosi vaatas kaugusse ja ohkas. „Ma vilgutatan vahel lampi ja mängin niimoodi majakat.”

„Miks sa majakat mängid?” küsis Madli.

„Ma loodan, et ükskord tuleb tagasi suur valge viiras-tuslaev, mille pardal on mu ema ja isa. Me tulime kunagi siia selle laevaga, aga ma eksisin pööningutel kolades ära ja nad purjetasid ilma minuta minema.”

„Issand, kui kurb!” nuuksatas Une-Mati.

„Kusagil silmapiiril on pilvede vahel sõudmas tuhandeid vaimulaevu,” lausus Roosi. „Küll mõni neist ükskord minu majaka vilkumise peale õige tee leiab, minuni jõuab ja mu koju viib...”

Madli ja Une-Mati istusid Roosi kõrvale diivanile ja vaatasid samuti läbi akna kaugusse.

„Ma ei näe ühtegi pilve,” teatas Une-Mati. „Täitsa ühtlaselt must on. Kõikjal ainult tähed.”

„Ega neid iga päev olegi,” nõustus Roosi. „Siis ma majakat ei vilguta. Siis ma loen tähti. Ja muidugi kirjutan oma romaani. Mul on varsti pool valmis.”

Madli ja Une-Mati vaatasid lauale, aga ei näinud seal ühtegi paberit.

Roosi pani seda tähele ja seletas:

„Ma kirjutan seda mõttes. Ma ei kasuta paberit. Kõik, mis ma valmis olen mõelnud, on mul peas.”

„Ahsoo,” ei osanud Une-Mati miskit kosta.

„Isver, kui ilus!” õhkas Madli.

Une-Mati jäi sügavalt mõttesse. Mõtles ja mõtles ja tõstis siis näpu püsti, nagu tahaks miskit tähtsat teatada. Selle asemel aga kadus hoopis ära. Ta lihtsalt haihtus õhku.

Roosi ja Madli vaatasid üksteisele otsa.

„Mis ta nüüd välja mõtles?” küsis Roosi.

„Ma ei tea,” vastas Madli. „Tal tulevad igasugu mõtted vahel täiesti ootamatult.”

Korraga kuuldus akna tagant lainete müha ja kui tüdrukud akna juurde kiirustasid, nägid nad midagi uskumatut. Une-Mati kõndis mööda pilvedest laineid nende poole ja lohistas enda järel hiiglaslikku valget purjekat.

„Noh, mis te mökutate! Võtke külalised vastu!” hõikas ta lõbusalt. Laev peatus täpselt akna all ja sellelt hõljusid alla Roosi ema ja isa. Nad imbusid läbi pööninguakna klaasi ja Roosi hüppas kohe nende embusse.

„Noh, üks korralik puntrakalli!” oli Une-Mati rahul.

Kolm õnnelikku vaimu liuglesid suure laeva peale ja laev purjetas täispurjedes minema. Pikapeale hajusid ka pilved ja akna taga laiutas taas tähistaevas.

Une-Mati ja Madli hakkasid vaikides pööningutrepist alla minema, kui kuulsid korraga kolksatust.

„Noh, kas Roosi tuli tagasi?” küsis Madli.

Nad piilusid läbi ukseprao pööningule. „See laud, mis ühe jala peal püsti seisis, kukkus nüüd kokku,” lausus Une-Mati.

„Ma oleks tahtnud teada, mida Roosi armastusest kirjutas,” ütles Madli, kui oli jälle teki alla pugunud.

„Mina ka,” oli Une-Mati nõus. Ta tõusis, astus akna juurde ja vaatas kaua kaugusse. Ja siis ta kadus. Madli naeratas mõistvalt, pööras teise külje ja purjetas unedemaale. Une-Matile ja Roosile järele.

Lahkumisõhtu

Madli oli Une-Matit oodates tukkuma jäänud ja ärkas vaikselt muusika peale. Une-Mati askeldas midagi laua ääres.

„Tsau! Mis teed seal?”

„Katsin lauda, tead,” vastas Une-Mati.

„Miks sa vastu ööd lauda katad?” Madli hõõrus silmi ja istus voodiservale.

„Täna on minu lahkumisõhtu.” Une-Mati kohendas taldrikuid ja süütas kolmeharulise küünlajala otsas kolm küünalt – roheline, kollase ja punase.

„Näe, see on nagu valgusfoor keset lauda!”

„Ja kes see siis lahku?” uudistas Madli.

„Mina,” ütles Une-Mati ja vaatas maha. „Ärme sellest pikalt räägi, muidu kakub kurvaks, tead.”

„Ei,” nõudis Madli, „sa pead seletama, mis lahti on!”

„Lahti pole midagi, sa oled vahepeal lihtsalt nii suureks kasvanud, et varsti ei näe mind enam. Ma muutun sinu jaoks läbipaistvaks ja hääletuks.”

„Miks?” tahtis Madli teada.

„Sest ainult väikesed lapsed suudavad Une-Matit näha ja kuulda. Sina aga oled juba peaaegu pensionär.”

„Jälle sa plärad!” Madli tahtis Une-Matit harjumuspäraselt padjaga visata, aga märkas siis uhket sefiiritorti keset lauda ja pani padja käest.

„Sefiiritort? Mulle?” Ta oli kahe hüppega laua juures ja tahtis näppu tordi sisse pista, aga Une-Mati lõi talle õrnalt näpu pihta.

„Kus su kombed on, noor daam?”

„Issver, kui kena sinust!” kiitis Madli ja võttis laua taga istet. „Mul on selline sünnipäeva tunne kohe!”

„Oota, enne kui sa maiustama hakkad, tule korraks akna juurde!” Madli tõusis ja nad astusid akna juurde.

„Nii näed sa paremini välja,” selgitas Une-Mati. Ja Madli vaatas, aga ei näinud kedagi.

Une-Mati muudkui seletas:

„Näe, seal all lehvitab sulle väga kirju seltskond. Seal on Kotipoiss Kostja ja Taskuvaras Tarmo, Jaagup ja Hendrik, kiilakas päkapikk Albert ja isegi head inimesed, kes mulle kere peale andsid.”

„Ma ei näe!” kurtis Madli.

„Jah,” ohkas Une-Mati, „siis on see alanud!”

„Mis on alanud?” ei mõistnud Madli.

„See, et varsti ei näe sa enam mind ka. Aga oota, ma kirjeldan sulle!” Une-Mati lehvitas kellelegi ja seletas Madlile:

„Seal pisut tagapool seisab naeratades Hannes, kellel on tuvi pea peal ja varblane pihus. Tema kõrval ajavad naerdes juttu vorstivaras Villem ja turvamees, kes hoiab peos laiskvorsti. Kõige taga muheleb habemesse Jõuluvana, kelle õlgadel istuvad rott Riks ja Sassiss. Jõuluvana kõrval ajab läbinisti aus tulnukas Truut juttu Nutu-Leenu ja mere-röövliga, kelle kõht ripub maani, sest ta on just hiljuti ära joonud pool India ookeani. Need naljakad tegelased seal on Oinas-Heeringas ja Siga-Lind. Teiste ees löövad oma kakapallide peal rõõmsalt tantsu kaks lustilist sitasitikat – Geotrupes Stercorarius ja Aphodius Depressus. Päevavaras Pets ja Südametemurdja on omavahel sõbrunenud ja käivad nüüd igal pool koos. Veidi eemal puu kõrval suriseb külmkapp Kusti ja toetab enda najal mõmisevat robot Ruudit. Ja selle kirju seltskonna kohal hõljuvad inglid planeedilt Nunnu koos vaimutüdruk Roosiga.”

Ja kuigi Madli neid ei näinud, oli tal väga pidulik tunne. Ta mäletas neid ja lehvitas pimedusse. Võib-olla polnud kõiki neist päriselt olemaski? Võib-olla oli Une-Mati talle tõesti kõvasti udu ajanud?

„Miks nad siis ära kadusid?” küsis Madli.

„Ma ju rääkisin sulle! Nad kaovadki ära, kui sa suuremaks kasvad. Noh, unenägudes sa muidugi näed neid, aga päriselt mitte.” Une-Mati tõstis endale suure tüki torti ja kühveldas selle supilusikaga sisse.

„Nämm, kui mõnus!”

Madli võttis ka tüki ja mõnda aega oli toas kosta ainult

mõnumõminat.

„Kas sa ei tule siis enam tagasi? Mitte kunagi?”

„Noh, kui sa just tagurpidi ei kasva, see tähendab, kui sa just vananemise asemel noorenema ei hakka. Pealegi on mul nüüd palju tööd.”

„Mis tööd?” küsis Madli.

„Ma hakkan raamatut välja andma!”

„Raamatut? Mis raamatut?”

Une-Mati sõi suu päris tühjaks ja seletas:

„Raamatu pealkirjaks saab olema „Une-Mati ajab udujuttu” ja see tuleb selline väga ilus raamat.”

„Ahsoo! Kas mina ikka ka olen seal sees?” uuris Madli.

„Täiesti! Ülenisti! Sina ja mina ja kõik need tüübid, kes sealt akna tagant uttu tõmbasid.”

„Kas ikka pilte ka tuleb su raamatusse?”

„Palju! Pilte tuleb palju! Ma siin sain tuttavaks juba kümne tuhande kunstnikuga, kes kõik armastavad lasteraamatutesse pilte teha.”

„Kümne tuhandega?” imestas Madli. „Ja kõik joonistavad sinu raamatusse pilte?”

„Ei, ma valisin neist neli välja. Nende nelja pildid meeldisid mulle kõige rohkem.”

„Kas neil nimed ka on?”

„Muidugi!” Une-Mati tõstis neli sõrme püsti ja luges iga nime järel ühte sõrme pihku surudes: „Ott Vallik, Priit Rea, Heiki Ernits ja Urmas Nemvalts. Oled rahul?”

„Olen,” soostus Madli. „Kas ma saan endale ka ühe raamatu?”

„Kui valmis on, siis saad! Koos autogrammiga.”

„Mis see autogramm on?”

„Allkiri, noh. Autori allkiri.”

„Ahsoo.”

„Just.”

Une-Mati hüppas toolilt maha ja kohendas riided sirgu.

„Nii. Ongi kõik. Pean nüüd minema!”

„Ja sa lähedki niimoodi lihtsalt ära? Ja päriseks?” Madlil tuli pisar silmanurka ja ta pühkis selle sõrmenukiga ära.

„Einoh, hakkame nüüd nutma ka veel!” Une-Mati proovis lõbus olla, aga tal ei tulnud see väga hästi välja. Ta proovis tantsida, siis tegi kükke, käis edasi-tagasi ja viskas lõpuks hundiratast. Kui Madli ikka ei naeratanud, võttis appi vanad head krooksu- ja puuksunaljad. Pikapeale Madli naerataski.

„Vot nii! Tubli tüdruk!” jõudis Une-Mati veel kiita ja hakkas siis aegamööda läbipaistvaks muutuma. Viimasel hetkel haaras ta toolilt oma koti ja kadus siis täielikult.

„Mis ma nüüd peale hakkab?” mõtles Madli. „Kuidas ma magama jään? Ja kes mulle udujuttu hakkab ajama?” Ta heitis voodisse ja püüdis uinuda. Unelambad muudkui hüppasid üle tara – vups ja vups, vups ja vups... Ja Madli luges neid üle. Ta tundis juba kõiki numbraid ja võis mitu tuhat lammast üle lugeda. Kui ta lõpuks uinus, olid unes kõik jälle kohal – Une-Mati ja kogu tema kirju seltskond. Ja Madli oli jälle õnnelik.

Sisukord

Une-Mati, Madli ja lambad	3
Sukk ja saabas	7
Taskuvaras Tarmo ja kotipoiss Kostja	12
Nael Niilo ja tema suur unistus	18
Jaagup ja Hendrik	24
Kommionu Albert	29
Head inimesed	36
Varblane pihus, tuvi katusel	41
Laiskvorst	46
Jõuluvana ja politsei	50
Rott Riks	54
Sassiss	57
Tulnukas Truut ja Ausate planeet	61
Une-Mati bänd	65
Naerust ja rahast	69
Kes kassi lööb...	72
Nutu-Leenu	76
Vanasõnadest	80
Mereröövel	83
Kellakägu Arnold	88
Vale öö	93
Lutsukala Lota Lota	98
Mati Nuti ja Nuti-Mati	102
Oinas-Heeringas ja Siga-Lind	105
Lift	110
Geotrupes Stercorarius ja Aphodius Depressus	115

Päevavaras Pets ja kümnes märts	122
Südametemurdja	127
Naerev beebi	132
Une-Mati vanaisa	137
Une-Mati hakkab Une-Manniks	143
Kiire ümbermaailmareis	150
Une-Mati hakkab leiutajaks	155
Liblika päästmine	162
Peatu, aeg!	168
Arvutisõitlane Villiam	175
Näärisokk	184
Käbi ei kuku	189
Sõjapõgenikust Jõuluvana	193
Äpp ja Tsipp	197
Robot Ruudi	201
Vibalikud ja Piiksikud	206
Inglite planeet	210
Pöörane päev	215
Roosi	220
Lahkumisõhtu	224

